

Steve Paxton over Ave Nue

De titel

“‘Ave’ is natuurlijk Latijn voor ‘dag’, ‘Nue’ is het Franse vrouwelijk naakt. Samen betekent het ‘laan’. Veel van mijn titels zijn multi-interpretabel.”

Foto's

“De dans werd gemaakt op basis van een partituur bestaande uit foto's en hoe die moeten geïnterpreteerd worden. De foto's komen meestal uit voetbalbladen. De bewegingen bij voetbal zijn erg interessant, vooral dan hoe het gewicht verplaatst wordt. Ik gebruik deze bewegingen als iconen, ze moeten zo exact mogelijk nagemaakt worden. Dansers missen natuurlijk de aanleiding van de beweging, maar ze moeten proberen even hoog van de grond te komen en in een even absurde positie als de speler ‘vanzelf’ deed. De voetballer heeft natuurlijk het voordeel om op gras te vallen. Hier vallen ze op een harde vloer.”

Rijdende tribunes

“Ik weet niet of het een betekenis heeft. Het effect van die lange gang met zijn specifieke architectuur geeft de visuele indruk van het renaissanceperspectief. Dansers kunnen heel klein worden, of ontzettend dichtbij. Ik wou graag één lange trage beweging, maar we vinden daarvoor geen machine. Het wordt dus trekken en stoppen.”

Europese dansers

“Dansers zijn overal hetzelfde. Hier zijn ze misschien wat meer gedisciplineerd. Dans creëert eenzelfde soort instelling. We delen iets dat buitentalig is, buiten het weten ook, wat te maken heeft met de fysieke aanwezigheid.”

Beweging

“Ik ben geïnteresseerd in de beweging van een lichaam, puur fysiek. Ik ben daartoe gekomen door het contact met krijgskunsten als Aikido en Tai-Chi, bewegingssystemen die niet vanuit een esthetische motivering vertrekken. Dat was een hele bevrijding voor mij. Ik ga uit van zwaartekracht, wrijvingen en impulsen.”

Kennis

“Kunst is voor mij heel duidelijk een manier om kennis te verkrijgen over de wereld. En een heel goeie manier. Het kneedt ons denken. De zwaartekracht b.v. intrigeert me, ook al weet ik er wetenschappelijk gezien niks van af. Het is mij eerder te doen om een soort werkwijze zoals bij die primitieve man uit Samoa, die heel alleen heel ver de oceaan opging zonder enig idee van navigatie, zonder instrumenten. Hij vond zijn weg door zeer aandachtig naar de sterren te kijken, door de zon te volgen, door te luisteren naar wat de wind en de vogels hem aan informatie konden vertellen. Zelfs zijn eigen scrotum gaf hem indicaties. Ik weet niet precies wat hij deed; het had iets te maken met de zwaartekracht, met een systeem dat wij niet meer kennen; hij gebruikte zijn lid als een soort slinger om de aard van de golven te bepalen.”

Taal

“Ik denk dat er reden is tot pessimisme, maar terzelfdertijd is de taal eigenlijk het beste instrument dat we hebben, maar door zijn snelheid en lichtheid is het ook een instrument van verwarring. We gebruiken taal als substituuut voor sensaties, niet als een substantiëring van de resonantie tussen mensen. Dat is eigenlijk het belangrijkste dat ik te zeggen heb.”

Steve Paxton - foto Frans Pans

Rijnders' afscheid van Globe Wolfson, de talenstudent

Men kan moeilijk voorbijgaan aan de al enige jaren aanslepende belangstelling van theatermakers van schizofrenen en psychotici, een belangstelling waarin het accent gaandeweg verschoof van de relatie schizofreenmaatschappij (met de schizofreen als uitgeslotene, verdrukte) naar de relatie schizofreen-taal. Teksten van ‘gestoorden’ (*Roelof Hartplein* van Paul Peyskens naar Jan Arends), teksten gebaseerd op ‘gestoorde’ teksten (*Schrebers Moestuin*) werden geënceneerd en enkele theaterauteurs lieten zich duidelijk beïnvloeden door het schizofrene discours (Brasch, Acker). Misschien is deze interesse te verklaren door de overweging dat schizofrenen en psychotici de enige — nog geloofwaardige — tragische helden zijn. Hun dwangmatig rondcirkelend spreken is uiteindelijk niet meer dan een zwijgen — Foucault: “Sinds Freud is de waanzin in het Westen een niet-spreken geworden, omdat hij een dubbel spreken is geworden... d.w.z. een matrix voor het spreken dat strikt genomen niets zegt”. En net dat zwijgen is kenmerkend voor de tragische held, zoals Benjamin opmerkt in een essay over Oedipus: “Dit stom-zijn karakteriseert niet alleen Oedipus, maar alle helden in de Griekse tragedie. Dat wordt telkens weer benadrukt in recente kritieken: de tragische held heeft slechts één taal die werkelijk bij hem past, de stilte.”

Gerardjan Rijnders heeft al een aantal komedies op zijn actief, maar tragedies schrijven, zegt hij, kan hij niet, “Behalve als ik mij verschuil achter mensen als Wolfson en Schreber” (*Etcetera* 7). Rijnders regisseerde *Schreber* in 1976, waarna hij bij Globe ging werken, een periode die hij nu afsluit met *Wolfson, de talenstudent*, gebaseerd op diens in het Frans geschreven autobiografie *Le Schizo et les Langues*.

Deze Newyorkse jood past perfect in het rijtje groezelig-vulgaire personages, situaties en omgevingen, door Rijnders gebruikt om zijn pessimistische visie op de mens vorm te geven. Rijnders' personages worden altijd geconfronteerd met een benauwende, dominerende aanwezigheid: de moeder in *In het Tuinhuis*, de provincie in *De Drie Zusters*, de Kunst in *De Domkop en de Gek*. De beschermende vaderfiguur (de Wet) is verdwenen: de eerste zin van *De Drie Zusters* b.v. luidt: ‘Het is net een jaar geleden dat vader stierf, niet?’ De personages reageren door drukte, dwangmatig spreken en gedrag, ofwel door katatonie.